

Yttrande över Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59) och Statlig forskningsfinansiering Underlagsrapporter (SOU 2023:19) (ert dnr U2023/O2898, vårt dnr 1-976/2023)

Sammanfattning av Karolinska Institutets synpunkter

- Karolinska Institutet (KI) stödjer i stort utredningens förslag om ny myndighetsstruktur. KI anser att den skulle kunna ge en förbättrad kvalitetssäkring av medelsfördelningen, ökad transparens, färre begränsande punktsatsningar, större flexibilitet och en möjlighet att ompröva gamla politiska öronmärkningar av utvalda områden. Om regeringen kommer fram till att utredningens förslag ska genomföras är det viktigt att lärosäten och andra intressenter involveras i den precisa utformningen av myndighetsstrukturen, och under implementeringen av de nya organisationerna.
- KI tillstyrker utredningens förslag om tre myndigheter.
- KI anser att både Vetenskapsmyndigheten och Myndigheten för Strategisk Forskning ska präglas av breda utlysningar och endast finansiera vetenskapligt motiverade projekt av hög kvalitet.
- KI avvisar utredningens förslag till organisation av forskningsinfrastruktur. KI anser att förslagen är otillräckliga och inte löser de problem som utredningen och sektorn identifierat. KI förordar att forskningsinfrastruktur hanteras enligt dagens modell framför utredningens förslag.
- KI anser att forskarinflytandet behöver stärkas i både Myndigheten för Strategisk Forskning och Innovationsmyndigheten.
- KI anser att en förutsättning för att förslaget ska få stor positiv effekt är att regeringen långsiktigt ger de nya myndigheterna full möjlighet att utifrån sin expertis identifiera de områden där satsningar bör läggas (utifrån vetenskapliga och behovsgrunder).

1 Författningsförslag

Följändringar bör göras i bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) så att de sekretessbestämmelser som gäller för ansökningar till Vinnova, Vetenskapsrådet (VR), Forte och Formas gäller för ansökningar till de tre nya myndigheterna.

KI anser att förordning (2012:520) om elektorsförsamling vid forskningsråd och ämnesråd, ska tillämpas vid val av ledamöter, som representerar forskarsamhället, till Myndigheten för Strategisk Forsknings styrelse.

Krav på att ha huvudsekreterare, forskare med hög vetenskaplig kompetens, bör ligga i förordningarna om instruktioner för Vetenskapsmyndigheten och för Myndigheten för Strategisk Forskning. Huvudsekreterarna är ett viktigt vetenskapligt stöd till generaldirektören och centrala för ledning i beredningsprocesser. Att inom myndigheten ha hög kompetens i form av huvudsekreterare som kompletterar de kvalificerade handläggarna är viktigt.

6 Utredningens förslag

6.2 Förslag – ny myndighetsstruktur

6.2.1 Förslag: en statlig finansieringsstruktur med tre myndigheter

Det nuvarande statliga forskningsfinansieringssystemet fungerar i stort sett väl men det finns utrymme för förbättringar. KI ställer sig därför överlag positivt till utredningens förslag om tre nya myndigheter med mer renodlade horisontella uppdrag som omfattar alla ämnesområden.

KI anser att en reform i linje med utredningens förslag skulle kunna medföra att finansiering av forskning av hög kvalitet stärks och ge större transparens och överblickbarhet av finansieringsmöjligheter. Reformen skulle även kunna leda till en effektivisering av användningen av skattemedel, om den utformas så att nuvarande öronmärkt forskningsfinansiering lösgörs och utlyses i större konkurrens. Det är också mycket positivt att utredningen föreslår att all statlig forskningsfinansiering, även medel som idag ligger på myndigheter med annat kärnuppdrag än finansiering av forskning och innovation, läggs på de tre nya myndigheterna.

Som framgår i avsnittet om Vetenskapsmyndigheten (6.4.1) avvisar KI utredningens förslag till ny organisation i de delar som rör forskningsinfrastruktur. I avvaktan på ett mer välunderbyggt förslag, som löser de problem som utredningen och sektorn identifierat, föreslår KI att forskningsinfrastruktur hanteras enligt dagens modell, med ett råd för forskningsinfrastruktur (RFI) inom Vetenskapsmyndigheten med ett samlat ansvar för finansiering av forskningsinfrastruktur. Den framtida hanteringen av digital forskningsinfrastruktur bör ta sikte på en avsevärt förbättrad samordning utgående från den analys och de förslag som förts fram av bl a SUHF/Vetenskapsrådet och i "Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur" SOU 2021:65.

KI avvisar förslag som leder till en ökad andel ledamöter utsedda av regeringen i beslutande organ. Detta gäller såväl de föreslagna myndigheternas styrelser som de råd som föreslås hantera forskningsinfrastruktur.

KI välkomnar att utredningen framhåller att det "behövs en uppvärderad syn på utbildning och att behovsmotiverad forskning leder till studenter med rätt kompetens". Möjlighet att

kombinera forskning och utbildning ger utvecklings- och karriärmöjligheter för studenterna och stärker möjligheterna till förnyelsen av forskningen. Det bidrar till att studenterna utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt och bidrar till en långsiktig kompetensförsörjning för samhällets behov. Starka forskningsmiljöer skapar goda förutsättningar för att stärka utbildning av hög kvalitet och ger studenter möjlighet att komma nära forskningens verklighet. KI föreslår att det inom den föreslagna myndighetsstrukturen finns uppdrag som premierar utvecklingen av program (t.ex. forskarskolor) som stärker kopplingen mellan forskning och utbildning.

En detalj är att förslagen till de nya myndigheternas namn är lite olyckligt valda. Vetenskapsmyndigheten i synnerhet, men också Myndigheten för Strategisk Forskning, kommer att fungera som de tidigare råden. I Vetenskapsmyndigheten är forskarvalda ledamöter i majoritet i styrelsen och KI hoppas att forskarinflytandet blir betydligt även i Myndigheten för Strategisk Forskning. Detta ger dem ett större mått av oberoende än andra myndigheter. KI förordar därför en namnändring av båda dessa myndigheter, för att signalera deras självständighet gentemot regeringen. Vetenskapsmyndighetens organisation, uppdrag och ansvarsområden överensstämmer i stora delar med det nuvarande Vetenskapsrådet, så utredningens förslag innebär snarare en omstöpning av Vetenskapsrådet än bildandet av något helt nytt. Myndigheten för Strategisk Forskning kommer att innefatta stora delar av de övriga rådens nuvarande uppdrag, och vi hoppas att regeringen hör samman förslagen om att även denna myndighet ska ha större forskarinflytande än i utredningens förslag. KI föreslår därför att man behåller namnet Vetenskapsrådet och att Myndigheten för Strategisk Forskning istället kallas Strategiska Forskningsrådet eller Rådet för Strategisk Forskning.

Mer detaljerade synpunkter redovisas i avsnitten om respektive myndighet.

6.2.2 Alternativ: en statlig finansieringsstruktur med två myndigheter

KI anser att förslaget om tre myndigheter är bättre än förslaget om två myndigheter.

En stor del av forskningen som ska finansieras utifrån samhällsutmaningsmotiverade satsningar har tydligt forskningsfokus och forskningstyngd (t. ex. nationella forskningsprogram). Givet att Vetenskapsmyndigheten har samma uppdrag i alternativet med två myndigheter, befarar KI att långsiktiga samhällsutmaningsmotiverade satsningar skulle tappa i vetenskaplig kvalitet och forskningsförankring i en ny Myndighet för Strategisk Forskning och Innovation.

Vad gäller innovationssatsningar är det angeläget att komma bortom mer traditionella finansieringsformer, vilket kan bli svårt att uppnå om innovationsfrågorna läggs in i mer traditionella strukturer. En fristående innovationsmyndighet har större potential att ta ett nytt, experimentellt grepp om finansiering av innovation.

6.3 Motiv till förslagen

KI håller med om utredningens argument vad gäller dagens splittrade och svåröverskådliga finansiering, med alldeles för många och för smala utlysningar, och alltför många små, ibland politiskt motiverade, punktinsatser. Detta medför en ökad risk för snedfördelning av forskningsmedel.

Om den nya organisationen ska bli så flexibel och snabbfotad som utredningen avser, menar KI att det är viktigt att framför allt Myndigheten för Strategisk Forskning successivt ges möjlighet att släppa politiska uppdrag och renodlat utgå ifrån de samhällsbehov som den genom sin expertis kan identifiera. Det bör också ligga i myndigheternas ansvar att bedöma långsiktigheten i olika satsningar och att ha muskler att avveckla icke längre strategiska områden. Det gäller både uppdrag och ansvarsområden som de nya myndigheterna ärver från de nu befintliga forskningsfinansiärerna och från andra myndigheter, d.v.s. de som inte har forskningsfinansiering som kärnuppdrag. Dessa områden bör successivt avvecklas, alternativt inlemmas i den nya strukturen i de fall de bedöms strategiska. Såsom utredaren klokt påpekar, myndigheternas ledningar behöver "hålla emot när det kommer krav på många mindre satsningar för att möta varje tänkbart behov".

Därtill vill KI påpeka att det sällan är bra att lägga mycket pengar i vetenskapligt svaga områden eller unga vetenskapsområden under uppbyggnad. Även om sådana områden kan behöva stärkas, har de för få forskare för att tillräcklig konkurrens ska kunna uppnås. Detta kan i sin tur ha negativ effekt på tillförlitligheten i forskningsresultaten, vilket i förlängningen inverkar negativt på kunskapsbyggande och implementering av forskningsresultat i samhället. KI menar därför att det är bättre att satsa på forskarskolor inom områden som behöver stärkas för att skola en ny generation forskare.

KI uppskattar också att utredaren särskilt bekräftar vikten av myndigheternas professionalitet i beredning och bedömning av ansökningar.

6.4 Förslag – de tre nya myndigheterna

KI ställer sig överlag positivt till förslaget om tre nya myndigheter. KI vill dock påpeka att den föreslagna strukturen påminner om uppdelningen av EU:s nuvarande ramprogram Horisont Europa. Under arbetet med utvecklingen av det 10:e ramprogrammet har det konstaterats, av både medlemsstater och andra aktörer, att nuvarande samarbetsprojekt har fokuserat alltmer på tekniker och metoder som redan är bekräftade och utvärderade, och att projekten därmed fått minskat forskningsinnehåll. Om målsättningen med den nya organisationen ska uppnås är det viktigt att Myndigheten för Strategisk Forskning säkerställer att myndighetens utlysningar inte följer samma utveckling.

Utöver detta föreslår KI att vissa departements egna direkta forskningssatsningar, som går direkt till lärosäten, läggs över i det nya forskningsfinansieringssystemet. KI anser att detta skulle gå i linje med utredningens förslag och stärka forskningens kvalitet.

6.4.1 Vetenskapsmyndigheten

KI välkomnar att Vetenskapsmyndighetens uppdrag blir mer renodlat än dagens Vetenskapsråd, och att huvudfokus ligger på finansiering av fri forskning (i form av projektfinansiering) och forskningsinfrastruktur.

Finansieringen av grundforskningsprojekt och forskningsinfrastruktur måste dock hållas isär tydligt. Användningen av, och kostnaderna för, forskningsinfrastruktur har ökat under en längre tid. Samtidigt spås större forskningsinfrastruktur bli alltmer essentiell för forskningen och därmed komma att kräva ytterligare ökad finansiering. Samtidigt är det ofta den fria forskningen, den som initieras av forskare själva, som leder till de största forskningsgenombrotten och ger lösningar till samhällsutmaningar. KI är därför angeläget om att finansieringen av den fria forskningen värnas och stärks. Finansiering av forskningsinfrastruktur och eventuella kostnadsökningar av forskningsinfrastruktur bör inte ske på bekostnad av projektstöd.

KI menar därför att de föreslagna anslagen för både fria forskningsprojekt och forskningsinfrastruktur bör ökas på den framtida Vetenskapsmyndigheten, men också tydligt hållas isär.

Organisation och styrning

KI är överlag positivt till förslaget om organisation och styrning av Vetenskapsmyndigheten, både vad gäller styrelsens sammansättning och myndighetens inre organisation, men avvisar förslaget om organisationen för forskningsinfrastruktur vilket utvecklas under särskild rubrik nedan. Vad gäller tillsättning av styrelseledamöter från forskarsamhället anser KI att man ska fortsätta att tillämpa förordning (2012:520) om elektorsförsamling vid forskningsråd och ämnesråd.

Sex särskilda beslutande organ

KI stödjer förslaget om de fyra vetenskapliga råden, som mer eller mindre motsvarar VR:s ämnesråd, men avvisar förslaget angående de två råden som rör forskningsinfrastruktur.

KI noterar att verksamheten som ligger hos VR:s kommittéer för behandlingsforskning, konstnärlig forskning och utbildningsvetenskap inte diskuteras i utredningen. Det är viktigt att dessa områden tas om hand i den nya organisationen.

Uppgifter och ansvarsområden

KI välkomnar att Vetenskapsmyndighetens huvuduppgifter, i likhet med VR, innefattar finansiering av fri forskning, i form av projektanslag, och forskningsinfrastruktur. KI stödjer förslaget om att ge myndigheten ett tydligare uppdrag om att finansiera banbrytande forskning, och instämmer i utredningens slutsats att "tvärvetenskapliga ansatser, satsningar som riktar sig till forskare som ännu inte hunnit bli etablerade och uthållig finansiering behövs för att skapa förutsättningar för banbrytande forskning".

KI ställer sig frågande till utredningens förslag att beslut avseende banbrytande forskning ska fattas av styrelsen. KI anser att de bästa förutsättningarna för att uppnå banbrytande resultat är genom bottom-up-processer, breda utlysningar och utrymme för risktagande.

Myndighetens ansvar för banbrytande forskning förutsätter processer som stödjer nytänkande, möjlighet till risktagande och tvärvetenskap. KI vill även betona vikten av att forskarpaneler för sakkunnigbedömning inkluderar forskare aktiva utanför Sverige, för att säkra oberoende och kvalitetssäker granskning.

Därutöver anser KI att det är viktigt att omvärldsbevakning, politisk rådgivning policyutveckling, och analys kommer att finnas på Vetenskapsmyndigheten, eftersom denna myndighet har annat uppdrag, andra kontaktytor och annan kompetens än Myndigheten för Strategisk Forskning. Däremot är det bra om en av myndigheterna, exempelvis Myndigheten för Strategisk Forskning, samordnar myndigheternas arbete inom dessa områden.

KI förordar även att Vetenskapsmyndigheten får ett tydligare uppdrag än det VR har idag vad gäller försöksdjursfrågor. Dessa frågor kräver kompetens och omvärldsbevakning, och en nationellt starkare samordning skulle stödja lärosätena i dessa frågor.

Forskningsinfrastruktur

KI ser inte att utredningens förslag leder till långsiktigt stärkt finansiering och skarpare prioritering av nationell forskningsinfrastruktur. KI avvisar därför uppdelningen i ett råd för digitala infrastrukturer för forskningsändamål och ett råd för storskaliga infrastrukturer.

KI avvisar också att resterande forskningsinfrastruktur ska hanteras inom ämnesråden. Ett av skälen till detta är att forskningsinfrastruktur med tvärvetenskaplig inriktning kommer kräva koordinering mellan ämnesråden. I praktiken kommer detta att behöva hanteras av en struktur som liknar dagens, med RFI som övergripande organ för prioritering av forskningsinfrastruktur där ämnesråden kommer in i beredningsprocessen. Ämnesrådets fokus är och bör vara projektfinansiering, forskningsinfrastruktur bör inte behandlas inom samma ram.

En uppdelning där resterande forskningsinfrastruktur ska hanteras inom ämnesråden leder också till en konkurrenssituation inom ämnesråden då forskningsinfrastruktur och övrig forskning ska finansieras av samma budget.

KI anser inte att förslaget för digital infrastruktur är tillräckligt utvecklat. I utredningens förslag om digital infrastruktur sammanblandas rollerna att finansiera, koordinera och tillhandahålla tjänster inom en och samma organisation. KI ställer sig också tveksamt till att Vetenskapsmyndigheten är en bra hemvist givet de olika typer av data som ska hanteras vid en samordning av e-infrastruktur.

Utredningen berör inte grunderna för prioritering av medel mellan de tre finansieringsvägarna för forskningsinfrastruktur inom den föreslagna Vetenskapsmyndigheten. Storskalig forskningsinfrastruktur och digital infrastruktur får inte finansiellt tränga undan förutsättningarna för annan nationell forskningsinfrastruktur. Risken för undanträngningseffekter mellan de olika typerna av infrastruktur finns redan i dagens organisation, och KI anser inte att utredningens förslag säkerställer finansiering till samtliga områden. Satsningar på forskningsinfrastruktur får inte heller tränga undan angelägen projektfinansiering. Det är viktigt att det finns en balans så att samtliga områden får tillräcklig finansiering.

KI anser att utredningen inte beaktat att många internationella forskningsinfrastrukturer har svenska noder och hur dessa ska hanteras. Rådet för storskaliga forskningsinfrastrukturer föreslås hantera internationella forskningsinfrastrukturer, medan nationell forskningsinfrastruktur, inklusive svenska noder av internationella forskningsinfrastrukturer, föreslås hanteras i de vetenskapliga råden. I praktiken hänger dessa ihop och kommer kräva övergripande koordinering.

KI välkomnar att utredningen lyfter frågan om behovet av ytterligare kompetenser för att hantera forskningsinfrastrukturfrågor. De kompetenser som lyfts fram är viktiga men de behöver inte finnas med i beslutande organ.

KI tillstyrker förslaget att möjliggöra anslagsbeslut på 20 år för storskalig forskningsinfrastruktur i Sverige med tydlig koppling till långsiktighet. Dock är begränsningen av storskalig forskningsinfrastruktur för snäv (med en undre gräns på 5 mdkr). Vad gäller storskalig forskningsinfrastruktur vill KI också framhålla att det är viktigt att man i en framtida organisation har separat statlig finansiering av storskalig forskningsinfrastruktur. Detta är en viktig delmekanism för att undvika tidigare nämnda undanträngningseffekter.

6.4.2 Myndigheten för strategisk forskning

KI ser positivt på att all konkurrensutsatt extern finansiering av forskning och innovation samlas på de tre nya myndigheterna och att medel som utlyses av myndighet med annat kärnuppdrag samlas på Myndigheten för strategisk forskning. Detta möjliggör en överblick för att kunna genomföra strategiska och långsiktiga uppdrag som är koordinerade inom prioriterade områden. Dessa satsningar, som nu är spridda på flera myndigheter, skulle därmed kunna samlas och samordnas i portföljer. Att myndigheten kommer att finansiera aktiviteter styrda av behoven inom de prioriterade områdena, ser KI som en styrka när det gäller att verkligen kunna möta upp såväl samhällliga behov som behov identifierade hos forskarsamhället. Detta ger en möjlighet att långsiktigt och i ett brett sammanhang finansiera både breda satsningar och specifika områden.

Organisation och styrning

KI motsätter sig att hela styrelsen ska utses av regeringen. KI håller med om att styrelseledamöterna bör representera en bredd av aktörer, men vill framhålla vikten av att forskarsamhället får ett tydligt inflytande i styrelsen.

Behovsägarperspektivet är självfallet viktigt när behovsområden ska identifieras men det krävs forskare med bred kunskapsbas för att bedöma om ett forskningsområde är strategiskt relevant, huruvida de förväntade forskningsresultaten verkligen möter samhällsutmaningarna, om forskningsfälten håller tillräckligt hög kvalitet och om forskningen är genomförbar. Givet att styrelsen i enlighet med utredningens förslag kommer att bestå av nio ledamöter anser KI att minst fem av dessa ska vara forskare med bred kompetens. Vad gäller tillsättning av styrelseledamöter är det viktigt att detta sker på ett sätt som ger myndighetens forskningssatsningar trovärdighet och legitimitet i forskarsamhället såväl som i samhället i stort. KI anser därför att de i styrelsen ingående forskarna ska utses av forskarsamhället på samma sätt som för Vetenskapsmyndigheten.

Uppdrag och ansvarsområden

Myndigheten för Strategisk Forskning kommer i huvudsak att finansiera forskning, till stor del grundforskning (t. ex. inom de nationella forskningsprogrammen). KI anser därför att det är viktigt att denna myndighet anammar en god forskningsfinansieringskultur, d.v.s. att myndigheten präglas av "best practice" i forskning, vilket innebär breda utlysningar och finansiering bara av vetenskapligt motiverade projekt av hög kvalitet.

Både forskare och behovsägare behövs för att identifiera områden för utlysningar. KI vill dock framhålla att vetenskaplig kompetens är central i granskningen av ansökningar. KI menar därför att kvalitetsgranskningen av ansökningar framför allt ska utföras av forskare. Oberoende av om en utlysning motiveras utifrån ett samhällsbehov eller inte, ska den föreslagna forskningen och forskningsutföraren bedömas vetenskapligt. Detta görs bäst av experter.

KI anser att Myndigheten för Strategisk Forskning kan bli en plattform för nytänkande och konsolidering i och med att många tidigare smala satsningar samlas i portföljer. I de rådgivande grupper, som i utredningen kallas portföljgrupper, anser KI att det är viktigt att det alltid finns en betydande representation från forskarsamhället.

KI förstår att nu pågående forskningssatsningar behöver bibehålla en långsiktighet. Samtidigt är det viktigt att avveckla många gamla uppdrag för att göra plats för nya utmaningar och behov. Utan en sådan utfasning blir utredningens förslag till reform mindre kraftfull. Det krävs att regeringen har en plan för hur denna utfasning av gamla politiskt öronmärkta satsningar på olika myndigheter ska genomföras.

Centraliserad funktion för internationalisering

KI stödjer delvis förslaget att centralisera internationellt och EU-arbete till Myndigheten för Strategisk Forskning, och håller med utredarna om att en förstärkning behövs. En centralisering kan stärka förmågan till stöd genom ökad interaktion, effektivisering och kunskapsutbyte inom funktionen, vilket i sin tur kommer förbättra möjligheten att uppnå synergier mellan nationella och europeiska initiativ.

KI anser dock att det är viktigt att en centralisering av EU-samordning inte innebär att kompetens som finns hos andra myndigheter byggs upp på Myndigheten för Strategisk Forskning. För att upprätthålla en god kunskapsnivå och förankring till de ämnesområden den centraliserade funktionen täcker är det därför viktigt med en välfungerande interaktion mellan Myndigheten för Strategisk forskning och övriga myndigheter med sakansvar, något som särskilt gäller den nationella organisationen för information och rådgivning.

KI anser också att många internationella samarbeten och engagemang i internationella organisationer och anläggningar inte bör samordnas alltför strikt. De tre olika myndigheterna kommer att ha olika nätverk, förtroendeuppdrag, samarbeten och andra forum, där det inte är ändamålsenligt att överlåta till annan myndighet att medverka. Då en stor andel av finansieringen från EU:s ramprogram för forskning finns inom partnerskapsprogrammen, är det viktigt att beslut kring deltagande fattas utifrån Sveriges behov. För att säkerställa medverkan inom områden där Sverige bedriver forskning av hög kvalitet, anser KI att det är nödvändigt med forskarinflytande i dessa beslut. Det är också viktigt att de ekonomiska medel som är kopplade till partnerskapen, förutom att användas som kaskadfinansiering av projekt, också kan användas till ersättning av deltagande experter från andra myndigheter och lärosäten.

KI ser positivt på att utredarna föreslår en förstärkning av övrigt påverkansarbete kopplat till EU. Det skulle även gynna Sverige om fler svenskar arbetade i kommissionen.

6.4.3 Innovationsmyndigheten

Organisation och styrning

KI håller med om att styrelseledamöterna bör representera en bredd av aktörer, det är viktigt att det är bra balans mellan forskare och behovsägare. Det är också viktigt att forskare involveras i utlysningar och bedömning av ansökningar i de fall det är relevant för utlysningen i fråga.

Uppdrag och ansvarsområden

Det är svårt att förutse innovationsinnehållet i de satsningar som ska göras i Innovationsmyndigheten respektive i Myndigheten för Strategisk Forskning, och var gränsdragningen mellan dessa myndigheter kommer att göras gällande innovationsfrågor. Givet den begränsade budget Innovationsmyndigheten föreslås få, vill KI betona att det är angeläget att finansiering av valideringsprogram, såsom validering för tillämpning (VFT), och stöd till inkubatorer säkerställs för framtiden. Dessa medel är avgörande för att universiteten ska kunna verifiera nya idéer och utveckla samverkan med externa partners.

KI stödjer utredningens förslag om att en av uppgifterna för Innovationsmyndigheten bör vara att utveckla en stödfunktion för hantering av statsstödsfrågor kopplade till forskning och innovation, vilket är viktigt för KI:s samverkansinitiativ.

KI vill betona vikten av en effektiv dialog mellan de tre myndigheterna för att undvika att gap mellan vissa typer av forskning och innovationer uppstår. Exempelvis finns idag väldigt få proof of concept-bidrag att söka, vilka är centrala för att utveckla nya innovationer som kan komma samhället till nytta.

KI avvisar utredningens förslag om att ansvaret för det finansiella stödet till innovationskontoren flyttas till Innovationsmyndigheten. KI anser att dessa medel, med syfte att stödja innovationsfrämjande insatser med bred ansats, kommer till störst nytta med nuvarande finansieringsmodell. Gällande utvärdering av innovationskontoren anser KI att UKÄ, med sin vana av uppföljningar och utvärderingar, vore ett lämpligt val av myndighet för att hantera innovationskontoren enligt förslaget i redovisningen av uppdraget "Modell för uppföljning och utvärdering av innovationskontoren vid universitet och högskolor."

6.5 Förslag – gemensamma uppgifter, samverkan och uppföljning

6.5.1 En formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi

KI delar utredningens slutsats att det finns ett behov av en formell struktur för samordning mellan de forskningsfinansierande myndigheterna. God samordning är en förutsättning för att öka andelen banbrytande forskning men även för att öka nyttogörandet av forskning och innovationer i samhället. Utredningen föreslår att gruppen för strategisk samordning ska bestå av de tre myndighetscheferna samt en adjungerad grupp bestående av minst sex personer varav minst två ska vara rektorer från svenskt universitet eller högskola. Enligt utredningen ska gruppen för strategisk samordning ta initiativ och samverka så att den statliga externa forsknings- och innovationsfinansieringen har en tydlig riktning, agerar proaktivt och gör nödvändiga prioriteringar. Givet lärosätenas olika forskningsprofiler menar KI att det blir svårt att täcka in en tillräcklig bredd av kunskapsområden om endast två rektorer ingår i gruppen.

För att gruppens arbete ska bli framgångsrikt anser KI att minst tre rektorer ska ingå. Man bör också noga överväga vilka rektorer som ska ingå så att de huvudsakliga forskningsområdena i Sverige är representerade.

6.5.2 En formell grupp för operativ och administrativ samordning

Det är bra att de tre myndigheterna, i likhet med dagens organisation, ska ha en grupp för operativ samordning för att samverka i frågor som rör administration, verksamhetsstödjande system och genomförande av utlysningar. Detta bör även underlätta dialogen med lärosätena och med t. ex. privata finansiärer. Denna grupp bör även säkerställa enhetliga och transparenta bedömningsprocesser av forskningsansökningar inom och mellan myndigheterna.

6.5.4 Ansöknings- och ärendehanteringssystem

KI välkomnar utredningens förslag om att de nya myndigheterna ska ha ett gemensamt it-system för hantering av ansökningar och ärenden som rör finansiering av forskning och innovation. Detta kommer att förenkla ansökningsförfarandet och vara tidsbesparande.

6.5.5 Förändringar i finansiering av forskning och innovation

KI välkomnar förslaget att de nya myndigheterna kan finansiera en utländsk forskningshuvudman i de fall den utländska forskningshuvudmannen samarbetar med en svensk forskningshuvudman i ett gemensamt projekt. Detta kommer underlätta etableringen av internationella samarbetsprojekt. Dock bör detta bara ske i sammanhang där det finns reciproka avtal med samarbetspartners, annars blir Sverige nettobetalande.

6.6 Förslag – andra förändringar

6.6.1 Indirekta kostnader

KI stödjer utredningens förslag om att tillsätta en utredning om indirekta kostnader. Däremot vänder vi oss emot att en sådan utredning skulle ha fokus på huruvida beräkningsprincipen för indirekta kostnader ska utgå från en schablon. Kostnaden för stödverksamheten påverkas i allra högsta grad av hur många olika forskningsbidrag som inkommer till ett lärosäte. Om finansiärerna har målsättningen att finansiera forskning av högsta kvalitet menar KI att man då behöver finansiera vad det faktiskt kostar.

6.6.2 Balans mellan extern finansiering och basanslag

KI delar utredningens bedömning, att i det fall regeringen skulle inrätta en ny funktion för kvalitetsbaserad fördelning av basanslag, så är Vetenskapsmyndigheten en lämplig placering för funktionen. KI skulle välkomna en sådan förändring av fördelningen av basanslag.

7 Konsekvensbeskrivning

Konsekvensbeskrivningen är otillräcklig men KI menar ändå att man, utifrån beskrivningen av förslaget i slutbetänkandets övriga avsnitt, kan sluta sig till de ställningstaganden vi redovisat ovan.